

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.545.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 13036 Pana Posła Edwarda Siarki, w sprawie funkcjonowania placówek prowadzących warsztaty terapii zajęciowej (WTZ), proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Na wstępie należy podkreślić, że w ostatnich latach kilkakrotnie zwiększono kwotę środków na dofinansowanie rocznego pobytu jednego uczestnika w warsztacie terapii zajęciowej – początkowo z kwoty 14 796 zł w 2015 r. do 33 696 zł w 2024 r., następnie zaś, rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. poz. 1984), do 35 196 zł w 2025 r. i w latach następnych.

Jednocześnie na skutek licznych sygnałów środowiska WTZ, że dotychczasowe kwoty dofinansowania kosztów rocznego pobytu uczestnika w WTZ nie pokrywają wszystkich kosztów działalności ponoszonych przez te jednostki, w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej podjęto prace nad nowelizacją rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1605, z późn. zm.), w zakresie kolejnego podwyższenia kwoty dofinansowania ze środków PFRON m.in. dla WTZ. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym wpisano do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem [RD246](#).

Jego treść dostępna jest na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny, a także na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej¹.

Celem ww. projektu jest m.in. zwiększenie dofinansowania rocznego pobytu uczestnika warsztatów terapii z zajęciowej w placówce na kwotę 38 496 zł w roku 2026 i w latach następnych (wzrost o 3 300 zł). Zaproponowany poziom dofinansowania pozwoli zminimalizować rotację pracowników w ww. placówkach pobytu dziennego, która wynika ze zbyt niskich wynagrodzeń, uwzględniając przy tym możliwości finansowe PFRON, jak również konieczność realizacji innych zadań wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, z późn. zm.) oraz programów Rady Nadzorczej PFRON.

¹ Projekt rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12404207> (dostęp: 08.12.2025 r.)

Informuję ponadto, że Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III” obszar F, realizuje wsparcie dla projektów mających na celu:

- tworzenie warsztatów terapii zajęciowej (poprzez finansowanie części kosztów utworzenia nowego W TZ w powiecie, na terenie którego nie funkcjonowała żadna tego typu placówka);
- przeciwdziałanie degradacji infrastruktury działających warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy (ŚDS) lub zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) – poprzez sfinansowanie części kosztów remontu albo modernizacji istniejącego warsztatu terapii zajęciowej, środowiskowego domu samopomocy lub zakładu aktywności zawodowej (prace adaptacyjne, remontowe, modernizacja lub rozbudowa obiektu, zakup niezbędnego wyposażenia).

Dofinansowanie udzielane jest jednostkom samorządu terytorialnego i organizacjom pozarządowym prowadzącym W TZ, ŚDS lub ZAZ. Wykonawcami programu są samorządy powiatowe, które przyjmą zaproszenie do uczestnictwa w programie i będą postępowały zgodnie z trybem określonym w procedurach jego realizacji.

W roku 2025 dofinansowanie mogło sięgnąć nawet 70% kosztów realizacji projektu, przy czym jego kwota nie mogła przekroczyć 18 500 zł na każde miejsce w warsztacie terapii zajęciowej tworzone w wyniku realizacji programu lub do 80% kosztów realizacji projektu, nieprzekraczające 201 500 zł na remont lub modernizację przeciwdziałającą degradacji infrastruktury funkcjonującego warsztatu terapii zajęciowej, środowiskowego domu samopomocy lub zakładu aktywności zawodowej.

W obszarze F w 2024 r. modernizacją objęto 130 W TZ i wydatkowano 14 555 582,03 zł, a w 2025 r. złożono 130 projektów zakładających remont bądź modernizację w W TZ, które pozytywnie zweryfikowano na łączną kwotę 15 152 401,50 zł.

W 2026 r. w obszarze F będzie można otrzymać dofinansowanie w wysokości do 70% kosztów projektu, nieprzekraczające 19 000 zł na każde miejsce w warsztacie terapii zajęciowej tworzone w ramach realizowania programu lub do 80% kosztów realizacji projektu, ale w kwocie nieprzekraczającej niż 207 500 zł na remont bądź modernizację przeciwdziałającą degradacji infrastruktury funkcjonującego W TZ, ŚDS lub ZAZ. Wnioski i wystąpienia samorządów powiatowych przyjmowane będą w Oddziałach PFRON od 1 grudnia 2025 r. do 2 marca 2026 r.

Odnosząc się do poruszonych wątków wyjaśniam, że w aktach prawnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy stosowane są pojęcia prac szczególnie szkodliwych, uciążliwych i prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, które mają różne znaczenie². Pojęcie prac szczególnie szkodliwych lub uciążliwych występuje m.in. w art. 145 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeksu pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 277, z późn. zm.), zwanej dalej „Kodeksem pracy”, dopuszczającym skrócenie przez pracodawcę czasu pracy lub obniżenie norm pracy w przypadku, gdy jest ona wykonywana w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych oraz w art. 176 Kodeksu pracy, zgodnie z którym kobiety w ciąży i kobiety karmiące dziecko piersią nie mogą wykonywać prac uciążliwych, niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia, mogących mieć niekorzystny wpływ na ich

² Zob. B. Krzyśków, Problemy z interpretacją terminów „prace szczególnie szkodliwe, uciążliwe i niebezpieczne” i innych, „Bezpieczeństwo Pracy: nauka i praktyka”, Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy, nr 12/2014, s. 23-25.

zdrowie, przebieg ciąży lub karmienie dziecka piersią. Wykaz takich prac przedstawiono w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2017 r. w sprawie wykazu prac uciążliwych, niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet w ciąży i kobiet karmiących dziecko piersią (Dz. U. poz. 796)

Pojęcia pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wprowadzone zostały w celu ustalenia rodzajów prac uzasadniających przejście na wcześniejszą emeryturę.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1696, z późn. zm.) za prace w szczególnych warunkach uznano prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, prace wykonywane w szczególnych warunkach środowiskowych, determinowanych działaniem sił natury lub procesów technologicznych, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające ich możliwości, na które proces starzenia się wpływa jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, utrudniając pracę na dotychczasowym stanowisku (wykaz ww. prac określa załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych).

Z kolei art. 3 ust. 3 ww. ustawy definiuje prace o szczególnym charakterze jako wymagające szczególnej odpowiedzialności i sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się (wykaz tych prac określa załącznik nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych).

Przywołane definicje i treść wykazów prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze sporządzono w efekcie dyskusji, jaką prowadzono nad projektem ustawy o emeryturach pomostowych w zespołach problemowych ówczesnej Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych oraz w trakcie prac parlamentarnych z udziałem ekspertów z zakresu medycyny i ochrony pracy. W ramach tych prac wykorzystano wiele opinii i analiz znanych ośrodków naukowo-badawczych. Ostatecznie powstały, oparte na obiektywnych (medycznych) kryteriach, wykazy prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, stanowiące załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych. W wykazach tych nie znalazły się prace wykonywane w WTZ.

Ustawa o emeryturach pomostowych była trzykrotnie merytorycznie badana (również pod kątem zgodności z Konstytucją definicji zawartych w art. 3 ust. 1-3 i kompletności załączników nr 1 i 2) przez Trybunał Konstytucyjny, który orzeczeniami z dnia 16 marca 2010 r. Sygn. akt K 17/09, 25 listopada 2010 r. Sygn. akt K 27/09 i 3 marca 2011 r. Sygn. akt K 23/09 orzekł o jej zgodności z Konstytucją RP.

Trzeba podkreślić, że spośród wielu rodzajów prac związanych ze sprawowaniem opieki i terapią osób z niepełnosprawnościami, za prace uprawniające do uzyskania emerytury pomostowej ustawodawca uznał jedynie (jako prace o szczególnym charakterze) „prace personelu sprawującego opiekę nad mieszkańcami domów pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży lub dorosłych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej”³. Pominięcie prac wykonywanych w WTZ w katalogach prac uprawniających do uzyskania

³ Zob. pkt 22 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

emerytury pomostowej należy traktować jako działanie uzasadnione, oparte na przesłance braku spełniania przez nie ww. definicji pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Z uwagi na powyższe nie ma uzasadnionych przesłanek, pozwalających uznać prace wykonywane w WTZ za prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Informuję również, że w obowiązującym stanie prawnym przepisy dotyczące wynagradzania pracowników zatrudnionych w jednostkach sfery budżetowej, zarówno państwowej jak i samorządowej, co do zasady nie przewidują dodatków za pracę wykonywaną w warunkach uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia. Należy zauważyć, że na podstawie art. 39 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1135) pracodawca w regulaminie wynagradzania może określić m.in. warunki i sposób przyznawania dodatków: funkcyjnego i specjalnego (przyznawanego z tytułu okresowego zwiększenia obowiązków służbowych lub powierzenia dodatkowych zadań) oraz innych.

Jednocześnie należy wskazać na § 13 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2284), zgodnie z którym kierownika i pracowników warsztatu terapii zajęciowej zatrudnia jednostka prowadząca warsztat. W świetle przepisów Kodeksu pracy to pracodawca zobowiązany jest do wypłaty wynagrodzeń i to on decyduje o składnikach i wysokości wynagrodzenia, które zgodnie z art. 18^{3c} § 2 Kodeksu pracy obejmuje wszystkie składniki wynagrodzenia bez względu na ich nazwę i charakter, a także inne świadczenia związane z pracą, przyznawane pracownikom w formie pieniężnej lub innej niż pieniężna.

Przepisy dają zatem pracodawcy swobodę w prowadzeniu zakładowej polityki płac i odpowiedniego wynagradzania pracowników, stosownie do potrzeb i możliwości finansowych jednostki prowadzącej warsztat.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
Maja Nowak
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/